Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Vastine
6.2.2019

TEM/35/00.01.02/2019

Viite: HE 294/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta; vastine valiokunnalle annettujen asiantuntijalausuntojen johdosta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriöltä kirjallista vastinetta valiokunnan saamiin asiantuntijalausuntoihin koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta (HE 294/2018 vp).

Työ- ja elinkeinoministeriö lausuu asiantuntijalausuntojen johdosta seuraavaa:

Sisäministeriön asiantuntijalausunto

Sisäministeriö on ehdottanut asiantuntijalausunnossaan, että ehdotettua siviilipalveluslain 65 a §:n 3 momenttia muutettaisiin siten, että sen loppuun lisättäisiin selkeyden vuoksi maininta valmiuslain (1552/2011) 116 §:ssä säädetystä väestönsuojeluvelvollisuudesta.

Valmiuslain 116 §:n mukaan *edellä 3 §:n 1, 2 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa jokainen Suomessa asuva, jolla on kotikuntalain mukaan kotikunta Suomessa ja joka on täyttänyt 18 mutta ei 68 vuotta, on velvollinen suorittamaan sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä sekä väestönsuojeluorganisaation johto- ja erityistehtäviä, hätäkeskustehtäviä taikka muita näihin rinnastettavia, väestön suojelemiseksi välttämättömiä tehtäviä.*

Sisäministeriön asiantuntijalausuntoon sisältyvä ehdotus väestönsuojeluvelvollisuuden lisäämisestä ehdotetun siviilipalveluslain 65 a §:n 3 momenttiin tarkoittaisi sitä, että muiden pykälän 3 momentissa mainittujen henkilöiden ohella siviilipalveluslain mukaiseen liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen ei määrättäisi henkilöitä, jotka olisi jo määrätty suorittamaan valmiuslain mukaista väestönsuojeluvelvollisuutta.

Voimassa olevien siviilipalveluslain liikekannallepanon aikaista palvelusta koskevien säännösten tarkoituksena on ollut, ettei siviilipalveluslain liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen määrääminen estäisi muiden lakisääteisten varausten ja velvollisuuksien täyttämistä (HE 140/2007 vp, s.66). Esityksessä ehdotetuilla liikekannallepanon aikaista palvelusta koskevilla säännöksillä ei ole tarkoitus muuttaa tätä nykytilaa. Koska valmiuslain mukaista työvelvollisuutta tai terveydenhuollon työvelvollisuutta suorittavaa henkilöä ei esityksessä ehdotettavalla tavalla määrättäisi suorittamaan liikekannallepanon aikaista palvelusta liikekannallepanon aikai-

siin palveluspaikkoihin olisi johdonmukaista, että vastaava menettely koskisi myös valmiuslain mukaista väestönsuojeluvelvollisuutta suorittavaa henkilöä. Työ- ja elinkeinoministeriö puoltaa väestönsuojeluvelvollisuuden lisäämistä ehdotettuun siviilipalveluslain 65 a §:n 3 momenttiin.

Oikeusministeriön asiantuntijalausunto

Oikeusministeriö on kiinnittänyt asiantuntijalausunnossaan huomiota esitykseen sisältyviin siviilipalvelusrekisteriä ja tietosuojaa koskeviin säännöksiin, erityisesti rekisterinpitäjiä koskevan 88 §:n 1 momentin muuttamista koskevaan ehdotukseen. Oikeusministeriön asiantuntijalausunnon mukaan pykälän 1 momenttiin ehdotetuista muutoksista huolimatta pykälässä säädettyjen rekisterinpitoon liittyvien tehtävien jakaminen jää edelleen kokonaisuutena epäselväksi, erityisesti siviilipalveluspaikkojen ja lääkäreiden rekisterinpitoon liittyvien vastuualueiden osalta. Yhteisrekisterinpidon vastuualueista säädettäessä on myös huolehdittava siitä, ettei säädettyä vastuunjakoa muotoilla tavalla, joka jättää osan rekisterinpitäjän vastuualueista sääntelyn ulkopuolelle. Lailla perustetun kaltainen yhteisrekisterinpitäjyys edellyttää oikeusministeriön näkemyksen mukaan rekisterinpitäjien vastuualueiden määrittelyä laissa.

Työ- ja elinkeinoministeriö on oikeusministeriön asiantuntijalausunnon johdosta tarkastellut uudelleen voimassa olevaa siviilipalveluslain 88 §:ää ja sen 1 momentin muuttamista koskevaa ehdotusta yhteistyössä oikeusministeriön ja siviilipalveluskeskuksen kanssa. Tarkastelun pohjalta voidaan arvioida, ettei siviilipalveluslain 88 § ja siinä säädetty vastuunjako rekisterinpitäjien kesken ole tietosuoja-asetuksen edellyttämällä tavalla riittävän selkeä. Oikeusministeriön asiantuntijalausunnossa todetulla tavalla yhteisrekisterinpitäjyys edellyttäisi rekisterinpitäjien vastuualueiden määrittelyä laissa. Tällöin vastuualueiden määrittelyssä tulisi kullekin rekisterinpitäjälle olla osoitettavissa jotkin sellaiset tietosuoja-asetuksesta rekisterinpitäjälle johtuvat velvoitteet, joista kukin rekisterinpitäjä vastaa. Muutettaessa esityksessä ehdotetulla tavalla vain siviilipalveluslain 88 §:n 1 momenttia voidaan arvioida, ettei mainittu edellytys täyttyisi pykälän osalta riittävällä tavalla.

Hallituksen esityksen yleis- ja yksityiskohtaisissa perusteluissa on arvioitu, että siviilipalveluslain 88 §:n mukaisia rekisterinpitäjiä voidaan pitää tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuina yhteisrekisterinpitäjinä. Yhteisrekisterinpitäjiä koskevan 26 artiklan sisältöä on käsitelty tarkemmin hallituksen esityksen yleisperusteluissa sekä ehdotettua 88 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Tietosuoja-asetus mahdollistaa myös rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän toimesta tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn.

Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijällä tarkoitetaan luonnollista henkilöä, oikeushenkilöä, viranomaista tai virastoa tai muuta elintä, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun. Tietosuoja-asetuksen 28 artikla sisältää tarkemmat säännökset henkilötietojen käsittelijästä, käsittelijän velvollisuuksista ja siitä, että henkilötietojen käsittelijän suorittamaa käsittelyä on määritettävä sopimuksella tai muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, joka sitoo henkilötietojen käsittelijää suhteessa rekisterinpitäjään ja jossa vahvistetaan käsittelyn kohde ja kesto, käsittelyn luonne ja tarkoitus, henkilötietojen tyyppi ja rekisteröityjen ryhmät, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet. Artiklan 3 kohdan a –h alakohdissa säädetään tarkemmin siitä, mistä henkilötietojen käsittelijän

suorittamaa käsittelyä määrittävässä sopimuksessa tai muussa oikeudellisessa asiakirjassa on erityisesti säädettävä.

Hallituksen esityksen valiokuntakäsittelyn aikana oikeusministeriön ja siviilipalveluskeskuksen kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta voidaan arvioida, ettei hallituksen esityksessä todettu yhteisrekisterinpitäjyys välttämättä vastaa parhaiten sitä nykytilan käytäntöä, jonka mukaisesti palveluspaikat ja siviilipalvelusvelvollisen palveluskelpoisuutta arvioivat ja terveystarkastuksia suorittavat lääkärit ja siviilipalveluspaikkojen lääkärit todellisuudessa vastaavat siviilipalvelusrekisterin rekisterinpitäjälle kuuluvista tehtävistä.

Verrattaessa olemassa olevaa nykytilaa tietosuoja-asetukseen ja siellä säädettyyn henkilötietojen käsittelijän asemaan suhteessa rekisterinpitäjään voidaan arvioida, että siviilipalveluspaikkoja ja siviilipalvelusvelvollisen palveluskelpoisuutta määrittäviä ja terveystarkastuksen suorittavia lääkäreitä ja siviilipalveluspaikkojen lääkäreitä tulisi yhteisrekisterinpitäjien sijasta pitää tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuina henkilötietojen käsittelijöinä. Siviilipalveluskeskus olisi siviilipalvelusrekisterin rekisterinpitäjä.

Siviilipalveluslain 88 §:ää olisi työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan tarpeen muuttaa kokonaisuudessaan siten, että pykälässä säädettäisiin siviilipalveluskeskuksen olevan siviilipalvelusrekisterin rekisterinpitäjä. Siviilipalveluspaikat ja siviilipalvelusvelvollisen palveluskelpoisuutta lain 23 §:n perusteella määrittelevät ja terveystarkastuksen 24 §:n nojalla suorittavat lääkärit ja siviilipalveluspaikan lääkärit määriteltäisiin tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuiksi henkilötietojen käsittelijöiksi.

Pykälään ehdotetun muutoksen tarkoituksena olisi siviilipalvelusrekisterin rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijöiden roolin selkeyttäminen lainsäädännössä ja suhteessa rekisteröityihin. Muutoksen tarkoituksena ei olisi muuttaa käytännön nykytilaa sen suhteen, miten siviilipalveluskeskus, palveluspaikat ja pykälän 4 momentissa mainitut lääkärit käsittelisivät siviilipalvelusvelvollisten henkilötietoja siten, kuin heillä toimivaltaansa kuuluvien tehtävien osalta on oikeus. Tarkoituksena ei olisi myöskään muuttaa voimassa olevan pykälän 2 momentissa kuvattua käytäntöä, jonka mukaisesti siviilipalveluskeskus myöntää eri käyttäjäryhmille työtehtävien edellyttämät käyttöoikeudet siviilipalvelusrekisteriin.

Rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijöiden välisestä vastuunjaosta säädettäisiin 88 §:n lisäksi lain 89 §:ssä sekä määritettäisiin tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3 kohdan mukaisella sopimuksella tai muulla oikeudellisella asiakirjalla.

<u>Siviilipalveluslain 89 §:ää koskevat huomiot</u>:

Siviilipalveluslain 89 §:ssä säädetään vastuusta siviilipalvelusrekisteriin talletetuista tiedoista. Säännöksen mukaan:

Rekisterinpitäjä, joka tallettaa siviilipalvelusrekisteriin tietoja, vastaa rekisteriin talletettujen tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

Kuten edellä on todettu, tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijän suorittamaa käsittelyä on määritettävä sopimuksella tai muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön

mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, joka sitoo henkilötietojen käsittelijää suhteessa rekisterinpitäjään ja jossa vahvistetaan käsittelyn kohde ja kesto, käsittelyn luonne ja tarkoitus, henkilötietojen tyyppi ja rekisteröityjen ryhmät, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet.

Tietosuoja-asetuksen 29 artiklan mukaan henkilötietojen käsittelijä tai kukaan rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, ei saa käsitellä niitä muuten kuin rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä niin vaadita. Asetuksen 32 artiklan 4 kohdassa on tähän liittyvä säännös. Sen mukaan rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on toteutettava toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jokainen rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva luonnollinen henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, käsittelee niitä ainoastaan rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä toisin vaadita.

Tietosuojavaltuutetun toimiston mukaan: ”Henkilötietojen käsittelyä koskevan tehtävän ulkoistamisesta rekisterinpitäjältä henkilötietojen käsittelijälle voidaan myös säätää laissa. Silloin lailla voidaan myös vahvistaa yleisen tietosuoja-asetuksen 28 artiklan 3 kohdan a-h alakohdan mukaiset seikat. Henkilötietojen käsittelijä tai kukaan rekisterinpitäjän tai henkilötietojen käsittelijän alaisuudessa toimiva henkilö, jolla on pääsy henkilötietoihin, ei saa käsitellä niitä muuten kuin rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti, ellei unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä niin vaadita (29 art.). Näin ollen vaikuttaisi siltä, että lainsäädännöllä olisi mahdollista luoda käsittelijälle sellaisia itsenäisiä velvoitteita tai käsittelyoikeuksia, jotka ovat erillisiä rekisterinpitäjän antamista ohjeista. Lainsäädännön tulee kuitenkin myös näiltä osin täyttää muut asetuksesta tulevat reunaehdot.” (Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin 16.10.2017, versio 1.0, s. 9 – 10.)

Työ –ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan muutettaessa siviilipalveluslain 88 §:ää edellä esitetyllä tavalla olisi tarpeen muuttaa siviilipalveluslain 89 §:ää siten, että pykälässä säädettäisiin rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän vastuusta rekisteriin tallettamiensa tietojen virheettömyydestä.

Säännös ei muuttaisi tai poistaisi tietosuoja-asetuksen 24 artiklassa säädettyä rekisterinpitäjän vastuuta. Nykytilaa vastaavasti säännös olisi kuitenkin tarpeen siviilipalvelusrekisteriin tietoja tallettavien siviilipalveluspaikkojen ja siviilipalvelusvelvollisen lääkärintarkastuskorttia täyttävien lääkäreiden vastuun korostamiseksi. Käytännössä vastuusta olisi sovittava tarkemmin rekisterinpitäjänä toimivan siviilipalveluskeskuksen ja henkilötietojen käsittelijöiden välillä tehtävässä tietosuoja-asetuksen 28 artiklan mukaisessa sopimuksessa tai muussa oikeudellisessa asiakirjassa. On selvää, että henkilötietojen käsittelijöinä toimivien siviilipalveluspaikkojen ja siviilipalvelusvelvollisen lääkärintarkastuskorttia täyttävien lääkäreiden vastuut rajoittuisivat siihen aikaan, jolloin heillä tosiasiallisesti on pääsy siviilipalvelusrekisteriin tai kun heillä olisi siviilipalvelusvelvollista koskeva lääkärintarkastuskortti käytettävissään.

Ehdotetun säännöksen voidaan nähdä osaltaan toteuttavan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa sekä 9 artiklan g alakohdassa edellytetyistä rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi tarvittavista suojatoimenpiteistä.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää siviilipalveluslain 88 ja 89 §:n muuttamista seuraavasti:

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siviilipalveluslain (1446/2007) 88 ja 89 §, sellaisina kuin niistä on 88 § laissa 940/2013, seuraavasti:

88 §
Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijät

Siviilipalveluskeskus on siviilipalvelusrekisterin rekisterinpitäjä.

Siviilipalveluskeskus määrittelee eri käyttäjäryhmille työtehtävien edellyttämät käyttöoikeudet siviilipalvelusrekisteriin. Siviilipalveluskeskus myöntää käyttöoikeudet siviilipalveluskeskuksen henkilöstölle ja 45 §:ssä tarkoitetuille siviilipalveluspaikkojen vastuuhenkilöille. Vastuuhenkilöt myöntävät siviilipalveluskeskuksen antaman luvan puitteissa siviilipalvelusrekisteriin rajatut käyttöoikeudet siviilipalveluspaikan muille siviilipalvelusvelvollisten asioita hoitaville henkilöille.

Siviilipalveluspaikat toimivat luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä tietosuoja-asetus, tarkoitettuina henkilötietojen käsittelijöinä palveluksessaan olevien siviilipalvelusvelvollisten jäljempänä 90 §:n 1 momentissa yksilöityjen tietojen osalta.

Siviilipalvelusvelvollisen palveluskelpoisuutta 23 §:n perusteella määrittelevät ja terveystarkastuksen 24 §:n nojalla suorittavat lääkärit ja siviilipalveluspaikan lääkärit toimivat tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuina henkilötietojen käsittelijöinä siviilipalvelusvelvollisen lääkärintarkastuskorttiin merkittävien tietojen osalta.

89 §
Vastuu siviilipalvelusrekisteriin talletetuista tiedoista

Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä, joka tallettaa siviilipalvelusrekisteriin tietoja, vastaa rekisteriin talletettujen tietojen virheettömyydestä.

Siviilipalveluslain 88 ja 89 §:n muuttamista koskevien ehdotusten vaikutukset:

Siviilipalveluslain 88 §:n muuttaminen edellä esitetyllä tavalla toisi muiden tietosuoja-asetuksessa säädettävien rekisterinpitäjälle kohdistuvien velvollisuuksien lisäksi siviilipalveluskeskukselle velvollisuuden noudattaa tietosuoja-asetuksen 28 artiklaa, mukaan lukien artiklan 3 kohdassa säädetyn velvollisuuden määrittää henkilötietojen käsittelijän suorittamaa käsittelyä sopimuksella tai muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla siten kuin mainitun 3 kohdan a – h alakohdissa tarkemmin säädetään. Velvollisuudesta aiheutuu siviilipalveluskeskukselle jonkin verran hallinnollista taakkaa. Siviilipalveluskeskus on kuitenkin arvioinut työ- ja elinkeinoministeriölle taakan olevan hallittavissa oleva.

Muut siviilipalvelusrekisteriä koskevat huomiot:

Varusmiesliitto ry:n asiantuntijalausunnossa on nostettu esiin huoli nykyisen siviilipalveluksen suorittaneiden rekisterin riittämättömyydestä. Varusmiesliitto ry:n mielestä siviilipalveluksen suorittaneista on syytä pitää tarkempaa rekisteriä, josta ilmenee ainakin annettu koulutus ja työpalveluksessa kerrytetty kokemus. Työ- ja elinkeinoministeriö tuo esiin, että siviilipalveluslain 90 §:n mukaan siviilipalvelusrekisteriin merkitään siviilipalvelusvelvollisesta muun muassa palveluspaikkaan ja -aikaan liittyvät tiedot sekä palvelustehtävien suorittamiseen liittyvät tiedot (13 ja 14 kohta). Pykälän yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan (HE 140/2007 vp, s. 80) palveluspaikkaan ja aikaan liittyvillä tiedoilla ja palvelustehtävien suorittamiseen liittyvillä tiedoilla tarkoitettaisiin muun muassa tietoja siviilipalvelusvelvollisen työtehtävistä, hänelle annetusta koulutuksesta, palveluksen suorittamiseen liittyvistä poissaoloista ja lomista. Siviilipalvelusrekisteriin talletetaan siis voimassa olevan lainsäädännön mukaan ne asiat, joita Varusmiesliitto ry:n asiantuntijalausunnossa on mainittu.

Pääesikunnan asiantuntijalausunto

Pääesikunnan asiantuntijalausunnossa on nostettu esiin se, missä vaiheessa asepalveluksen tai naisten vapaaehtoisen palveluksen suorittanut henkilö voi siviilipalvelushakemuksen jälkeen palata vielä puolustusvoimien reserviin. Pääesikunta katsoo, että henkilöllä tulisi olla määrällisesti rajattu mahdollisuus siirtyä puolustusvoimien reservistä siviilipalvelukseen ja takaisin.

Ehdotetun siviilipalveluslain 100 §:n 3 momentin mukaan niin sanotun täydennyspalvelusvelvollisen hakemus asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen voidaan hyväksyä pykälän 2 momentissa säädetyin edellytyksin kuitenkin niin, että hakemuksen hyväksymisen edellytyksenä ei sovelleta pykälän 2 momentissa säädettyä 28 vuoden ikärajaa. Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan siviilipalveluskeskuksen on viipymättä hyväksyttävä siviilipalvelusvelvollisen hakemus, jos siinä ilmoitetaan, etteivät lain 1 §:ssä tarkoitetut vakaumukseen perustuvat syyt enää estä asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittamisesta ja jos siviilipalvelusvelvollista ei ole aikaisemmin vastaavan hakemuksen perusteella hyväksytty näiden lakien mukaiseen palvelukseen. Hakemusta ei myöskään voida hyväksyä enää siviilipalveluksen aloittamisen jälkeen. Edellä mainituilla perusteilla hakemus täydennyspalveluksesta takaisin aseelliseen palvelukseen olisi mahdollista tehdä vain kerran ja ennen kuin täydennyspalvelus on aloitettu. Esityksessä ei esitetä siviilipalvelukseen hakemista koskevien säännösten muuttamista.

Muissa asiantuntijalausunnoissa esitetyt huomiot

Joissakin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle annetuissa asiantuntijalausunnoissa on esitetty huomioita myös sellaisista asioista, joita koskevia ehdotuksia hallituksen esitykseen ei sisälly. Moni näistä asiantuntijalausunnoissa mainituista asioista on myös sellaisia, joita käsiteltiin hallituksen esityksen ehdotukset valmistelleessa siviilipalveluslain muutostarpeita selvittäneessä työryhmässä, mutta joista työryhmä ei päässyt yksimieliseen lopputulokseen. Tällaisia olivat muun muassa siviilipalveluksen keston lyhentämistä koskeva ehdotus, siviilipalveluksesta kieltäytyvien (ns. totaalikieltäytyjien) vapausrangaistuksesta luopumista koskevat ehdotukset, ehdotus siitä, että siviilipalveluslain mukaisena siviilipalvelus-

paikkana tulisi toimia ensisijaisesti kokonaisturvallisuuden kannalta hyödyllinen viranomainen tai liikelaitos, sekä osin esityksen jatkovalmistelunkin aikana uudelleen selvitetty ehdotus siitä, että siviilipalveluksesta tai täydennyspalveluksesta tulisi kertaalleen olla mahdollista siirtyä takaisin varusmiespalvelukseen tai Puolustusvoimien reserviin vielä senkin jälkeen, kun siviilipalvelus tai täydennyspalvelus olisi aloitettu. Perusteita sille, miksi mainittuja ehdotuksia ei sisälly hallituksen esitykseen on käsitelty tarkemmin esityksen kohdassa 5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen sekä siviilipalveluslain muutostarpeita selvittäneen työryhmän muistiossa (https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/c77e65fc-c5e3-4e9c-809c-0b88d3a3b0f3/50b86a49-bc45-494a-98ac-dd91cc16bfd3/MUIS-TIO_20180531090354.pdf).

Edelleen joissakin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle toimitetuissa asiantuntijalausunnoissa on tuotu esiin seikkoja, joihin liittyvät pykäläehdotukset sinänsä sisältyvät hallituksen esitykseen, mutta jotka sisältävät hallituksen esityksestä poikkeavia näkökantoja. Tällaisia ovat esimerkiksi maininnat siitä, että Pelastusopiston mainitseminen nimenomaisesti mahdollisena siviilipalvelusvelvollisten työpalvelupaikkana laissa on tarpeetonta samoin kuin maininnat siitä, että siviilipalvelushakemusten käsittelyä erityisoloissa koskevat pykälät (siviilipalveluslain 4 luku) sekä siviilipalvelusvelvollisten liikekannallepanon aikaista palvelusta koskevat pykälät (9 luku) olisi kokonaan poistettava siviilipalveluslaista.

Pelastusopiston mainitsemista siviilipalveluslain 8 §:n mukaisena siviilipalveluspaikkana ja ehdotetun siviilipalveluslain 65 a §:n mukaisena liikekannallepanon aikaisena palveluspaikkana on perusteltu tarkemmin hallituksen esityksen kohdassa 5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen sekä säännöksiä koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa. Siviilipalvelushakemuksen käsittelyä erityisoloissa koskevia säännöksiä, mukaan lukien mainituissa oloissa kyseeseen tulevaa vakaumuksentutkintamenettelyä on käsitelty tarkemmin voimassa olevan lain esitöissä (HE 140/2007 vp) ja siviilipalveluslain muutostarpeita selvittäneen työryhmän muistiossa. Säännökset on lakia säädettäessä arvioitu perustuslakivaliokunnassa (PeVL 18/2007 vp).

Siviilipalveluslain liikekannallepanon aikaista palvelusta koskevien säännösten tavoitteena on voimassa olevaa lakia vastaavasti mahdollistaa siviilipalvelusvelvollisten työpanoksen hyödyntäminen esimerkiksi viranomaistoimintojen ylläpidossa ja avustavissa tehtävissä, jos tarve sitä poikkeusoloissa edellyttää. Säännösten tavoitteena on niin ikään velvollisen vakaumuksen huomioiminen poikkeusoloissa. Ennen nykyistä siviilipalveluslakia siviilipalvelusvelvollisten sijoittaminen poikkeusolojen aikana oli puolustusvoimien vastuulla (HE 140/2007 vp, s. 63). Hallituksen esitystä edeltäneen työryhmätyön aikana pyydetyt lausunnot eri voimassa olevan lain mukaisilta liikekannallepanon aikaisilta palveluspaikoilta osoittivat, että tarpeita siviilipalvelusvelvollisten työpanoksen hyödyntämiselle poikkeusoloissa on esimerkiksi kulttuuriomaisuuden suojelussa. Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että mahdollisuus siviilipalvelusvelvollisten määräämiseksi liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen on edelleen ollut tarkoituksenmukaista säilyttää siviilipalveluslaissa. Liikekannallepanon aikaisten säännösten tarpeellisuutta on arvioitu tarkemmin siviilipalveluslain muutostarpeita selvittäneen työryhmän muistiossa, s. 21–22.

Työ- ja elinkeinoministeriön huomiot maakuntia koskeviin ehdotuksiin

Hallituksen esitystä koskevassa valiokuntakuulemisessa työ- ja elinkeinoministeriöltä pyydettiin ilmaisemaan näkökantansa esitykseen sisältyvistä

maakuntia koskevista säännösehdotuksista (ehdotetun lain 8 §:n 2 momentin 2 kohta ja 65 a §:n 2 momentin 2 kohta) tilanteessa, jossa maakuntien perustamista koskevien lakiehdotusten käsittely eduskunnassa on kesken.

Työ- ja elinkeinoministeriön näkemyksen mukaan, mikäli maakuntia koskevien lakiehdotusten käsittely eduskunnassa olisi edelleen kesken tilanteessa, jossa siviilipalveluslain muuttamista koskevan hallituksen esityksen käsittely työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa muutoin olisi valmis mietinnön antamista varten, olisi maakuntia koskevat kohdat poistettava lakiehdotuksesta. Maakuntia koskevien kohtien lisääminen siviilipalveluslakiin olisi mahdollista tuoda erillisenä esityksenä eduskuntaan myöhemmässä vaiheessa.

Kunnioittavasti,

Elli Nieminen
Erityisasiantuntija